

A stylized black crow is the central focus, perched on a grey, layered rock formation. The crow's body is solid black, and its wings are spread, showing white text. The text is in a bold, white, sans-serif font. The crow's head is turned to the right, showing a white eye with a black pupil. The background is plain white.

**ТЕРИ
ПРАТЧЕТ**
СТРАТА

ПРОЗОРЕЦ
2023

Срещал съм миньор бригадир, който си има буца възлица със забита в нея златна лира от 1909-а. Виждал съм смачкан амонит сред вкаменения отпечатък от сандал.

В мазето на Музея по естествена история има една стаичка, която държат заключена. Сред другите странни неща там има тиранозавър с ръчен часовник, както и череп на неандерталец с три златни пломби на зъбите.

Вие как бихте реагирали?

*Д-р Карл Унтърмонд
„Претъпканият рай“*

Разбира се, денят беше прекрасен – направо като изваден от туристическа брошура. Офисът на Кин гледаше към лагуна, обрасла с палми. Бели вълни се разбиваха във външния риф, а плажът бе покрит с бели корали и странни мидени черупки.

Никоя брошура не би публикувала снимка на кошмарната, покачена на понтони грамаданска машина на пластове – умаления модел за острови и атоли с размер под петнайсет километра. Докато Кин гледаше, още един метър плаж се изсипа от големия улей отзад.

Зачуди се как ли се казва пилотът. Ако се съдеше по бреговата линия, той беше направо гений. Човек, който може да насипе подобен плаж с всичките му мидички, заслужаваше по-добра съдба. Но пък може и да беше някой като Торо, който просто много си пада по острови. И такива ги имаше – кротички срамежливци, които предпочитат да кръстосват океаните подир вулканаджиите и мечтателно да редят сложни архипелази с направо неприлична сръчност. Трябваше да попита.

Тя се наведе над бюрото си и се обади на областния инженер:

– Джоел? Кой кара Би Си Еф-три?

На екрана на интеркома се появи сбръчканото загоряло лице на инженера.

– Здравсти, Кин. Чакай да погледна. Аха! Бива си го, нали?

Харесва ли ти каквото е направил?

– Хубаво е.

– Това е Хендри, за когото пишат всички ония гадни доноси, дето са ти се натрупали на бюрото. Сещаш ли се, същият, дето забучил оная динозавърска вкаменелост в...

– Да, четох го.

Джоел усети нервната нотка в гласа ѝ и въздъхна.

– Никол Планти, миксерката му, и тя май имаше пръст в тая работа. Сложих ги на островно дежурство, защото кораловите острови не те изкушават чак толкова да...

– Знам. – Кин се замисли. – Я ми го прати. И нея също. Натоварен ден се очертава, Джоел. Вечно става така, когато някоя работа върви към приключване – хората почват да се лигавят.

– Ех, младост, младост! Всички сме ги правили тия номера. Аз например набутах чифт ботуши в един въглищен пласт. Не беше кой знае колко оригинално, признавам.

– Искаш да кажеш, че би трябвало да му простя?

Естествено, че той искаше да каже точно това. Всекиму е позволено веднъж да прояви своеволие, нали? А качественият контрол винаги забелязваше тези неща, дума да няма. И дори нещо да минеше незабелязано, не може ли да разчитаме на палеонтолози, че ще потулят работата?

Да, но лошото беше там, че можеше и да не я потулят...

– Добър е, а по-късно ще стане и велик – рече Джоел. – Само мъничко го посръфай, а?

Няколко минути по-късно Кин чу как ревът на машината позатихна и после млъкна. Скоро един от външните офисроботи влезе, повел набит, русоляв младеж, червен като рак, и кльощаво момиче без коса, дете я имаше, я нямаше двайсет. Стояха и зяпаха Кин със смесица от страх и дързост, а от тях по килима се сипеха коралови отломки.

– Добре, сядайте. Нещо за пиене? И двамата ми изглеждате обезводнени. Мислех си, че тия машини имат климатик.

Влезлите се спогледаха. После момичето се обади:

– Фрейн обича да чувства какво създава.

– Е, хубаво тогава, фризерът е онова кръглото, дето виси точно зад вас. Вземете си каквото искате.

Щом фризерът се блъсна в раменете им, те се дръпнаха рязко, пуснаха по една нервна усмивка и седнаха.

Към Кин те изпитваха страхопочитание и на нея ѝ беше малко неудобно от това. Според досиетата им и двамата бяха от планети колонии, толкова нови, че скалите им още не бяха изсъхнали съвсем, а тя, както се знаеше, беше от Земята. Не от Цяла, Нова, Стара, Истинска или Най-добра Земя, а просто от Земята, люлката на човечеството, както пишеше в учебниците по история. А белегът на прехвърлилите два века на челото ѝ вероятно беше нещо, за което те само бяха чували, преди да постъпят в компания „Джон“. Освен това им беше шефка. И можеше да ги изрита от Компанията.

Фризерът се прибра обратно в нишата, като

внимателно заобиколи едно празно пространство в дъното на стаята. Кин си отбеляза наум, че ще трябва да викне техник да го погледне.

Двамата седяха като на тръни в плаващите кресла. В световите колонии няма такива, спомни си Кин. Надникна в папката, изгледа ги на кръв като за начало и включи магнетофона.

– Знаете защо сте тук – започна тя. – Чели сте правилника, ако имате някакъв ум в главата. Длъжна съм да ви напомня, че или можете да приемете преценката ми като началник на сектора, или да се явите пред комисията в Щаба на Компанията. Ако изберете аз да се оправя с това, не можете да обжалвате решението ми. Какво предпочитате?

– Вие – рече момичето.

– Той не може ли да говори?

– Избираме вие да ни съдите, госпожо – обади се момчето със силен крийдски акцент.

Кин поклати глава.

– Това не е съд. Ако не ви хареса моето решение, винаги можете да напуснете – освен ако не ви уволня, разбира се.

Остави ги да преглътнат това. Зад всеки стажант в Компанията се виеше цяла дълга опашка от разочаровани кандидати. *Никой* не напускаше доброволно.

– Добре, записваме. За протокола – вие двамата сте били на машината за пластове Би Ви Ен-шейсет и седем на четвърти юлиус и сте работили по проект на континент Y, нали така? Обвинението към

вас е разяснено подробно в порицанието, което сте получили тогава.

– Тъй си беше – рече Хендри. Кин щракна едно лостче.

Едната от стените се превърна в екран. На него се появи въздушна снимка на сива основна скала, рязко разсечена от километър висока стена от разнородни пластове – като някакъв шантав сандвич, който Господ си е спретнал. Машината за пластове висеше над урвата, килната на една страна. Геолозите на този свят след време щяха да се натъкнат на нещо крайно необяснимо, освен ако следващият, който се захванеше с тази работа, не беше някой страхотен майстор. Обективът се приближи до едно място към средата на канарата, където скалата се беше стопила. Там имаше подемен кран и неколцина работници с жълти шапки, които се затъртриха нанякъде извън кадъра, освен един, който стоеше, сочеше с метъра Експонат А и се хилеше: Ей, здрасти, мили другарчета от земята на Трибунала за Порицания на Компанията.

– Плезиозавър – обади се Кин. – Изобщо не му е мястото в този пласт, ама карай да върви. – Камерата се издигна над полуизкопания скелет и се фокусира върху разкривените четириъгълници от страни. Ким кимна. Сега се виждаше съвсем ясно. Чудовището държеше плакат. И надписът се виждаше.

– „Спрете ядрените опити“ – прочете тя с равен глас.

Много работа трябва да бе глътнало това чудо.

Сигурно цели седмици работа, а после в главния мозък на машината е трябвало да се въведе извънредно сложна програма.

– Вие как разбрахте? – попита момичето.

Защото във всяка машина имаше вграден „доносник“, затова, само че това официално беше тайна. Доносникът биваше монтиран в улея за десеткилометрова продукция, за да забелязва дребните, неофициални лични щрихи в картинката, като например динозаври пацифисти и мамути със слухови апаратчета, и си траеше там, докато не забележеше нещо такова. Защото рано или късно всеки им сервираше подобен номер. Защото всеки новак дизайнер на планети, притежаващ една стиска талант, започваше да се чувства като цар там горе, в този въплътител на всички мечти – машината за пластове, и рано или късно се поддаваше на сладкото изкушение да изпържи мозъците на бъдещите палеонтолози. Понякога Компанията уволняваше дизайнера, понякога го повишаваше.

– Вещица съм, затова – поясни Кин. – Да разберам ли, че си го признавате?

– Аха – отвърна Хендри. – Но може ли да... тъъ... да ви посоча някои смекчаващи вината обстоятелства?

Той бръкна в туниката си и извади книга с изтърган гръб. Запредиства с палец страниците и най-накрая намери онова, което му трябваше.

– Тъъ, това е един от най-големите авторитети в планетното инженерство – посочи той книгата. – Да продължавам ли?

– Моля, Заповядай.

– Тъ... ми такава... „В крайна сметка, една планета не е свят. Планета? Каменна топка. Свят? Четириизмерно чудо. В един свят трябва да съществуват тайнствени планини. Нека има бездънни езера, населени с древни чудовища. Да има странни отпечатъци от стъпки във високите снежни равнини, зелени руини сред безкрайни джунгли, камбани на морското дъно; долини с кълтящо ехо и златни градове. Това е маята на планетната кора, без която не би възникнало човешкото въображение.“

Възцари се мълчание.

– Господин Хендри – обади се Кин, – пише ли там нещо за динозаври за ядрено разоръжаване?

– Не, но...

– Ние строим светове, не просто оформяме планети. Това и роботите го могат. Ние строим светове, на които човешкото въображение може да пусне котва. И не си правим майтап с това, като залагаме в тях смахнати вкаменелости. Я си спомнете Вретената. Ами ако тукашните колонисти излязат същите като тях? Вашата вкаменелост би могла да ги убие, да ги накара да се побъркат. Присъдата ви е три месеца лишаване от труд. И за вас се отнася, госпожице Планти, и хич не искам и да знам поради какви причини сте помагали на този празноглавец. Можете да си вървите.

Тя изключи магнетофона.

– Къде се юрнахте така? Я сядайте. Това всичкото беше заради записа. Сядайте де, имате ужасен вид.

Той не беше глупак. Тя забеляза надеждата ембрион в очите му.

Най-доброто беше да я смаже отсега.

– Това за наказанието си беше съвсем сериозно. За тримесечната принудителна ваканция. Всичко е записано, значи няма как да ме разубедите. Не че изобщо можете – додаде тя.

– Но дотогава ние ще сме свършили тая работа!
– тросна се той, искрено обиден.

Кин сви рамене.

– Други ще я свършат. Не ме гледайте така притеснено. Нямахте да сте човеци, ако не се бяхте поддали на изкушението. Ако ви е кофти, питайте Джоел Ченги за ботушите, които се опита да набута във въглищния пласт. Но кариерата му не пострада от това.

– Ами вие, госпожо? Вие какво направихте?

– Хмм? – Момчето я гледаше изкосо.

– Ами аз, така да се каже, оставам с впечатлението, че онова, което съм направил, всеки го прави. А вие... и вие ли така?

Ким забарабани с пръсти по бюрото.

– Издигнах един планински район във формата на моите инициали – призна си тя.

– Лелеее!

– Наложих да преработват голяма ивица земя. Едва не ме изхвърлиха.

– А пък сега сте зам.-шефка и...

– И вие може да станете един ден. След още някоя година могат да ви пуснат на някой ваш астероид да правите каквото си искате. Увеселителен